

بررسی تطبیقی اصول شعر کودک در ترجمه منظوم کودکان ده سوره کوتاه قرآن کریم*

نسرین کریم‌پور^۱

دکترای زبان و ادبیات فارسی و مدرس دانشگاه گیلان

فاطمه اختران‌فر^۲

استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه آزاد لاهیجان

چکیده

خداشناسی از بنیادی‌ترین دغدغه‌های فکری کودکان است. این شناخت، به زندگی کودک جهت داده و درک معنای حیات را برای وی آسان می‌سازد. آشناسازی کودکان با قرآن و معارف قرآنی، از راه‌های سنجیده و مناسب معرفت‌آموزی کودکان است. در این راه تعامل معنوی با کودک از طریق ادبیات و هنر کودکان و توجه به عنصر زیبایی‌شناسی به‌عنوان یک عنصر اساسی در تربیت دینی آنان می‌تواند بر میزان درک و شناخت کودکان و انتقال بهتر مفاهیم دینی و قرآنی تأثیرگذارتر عمل نماید. به همین منظور در تحقیق حاضر ده سوره کوتاه و منظوم قرآن برای کودکان از دو جنبه «ساخت شعر کودک» و «ترجمه درست آیات» مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است. هدف آن است که میزان درستی و کیفیت این اشعار به لحاظ روساخت و محتوای معرفتی آنها نشان داده شود و محاسن و معایب کار آشکار گردد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که تا رسیدن به نمونه‌های بی‌نقص، کامل و دقیق‌تر این نوع از اشعار کودکانه، فاصله فراوانی وجود دارد.

واژه‌های کلیدی: قرآن، ترجمه منظوم، شعر کودک، سوره‌های کوتاه.

* تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۰۸/۱۳؛ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۵/۰۲.

^۱ E-mail: nasrin_karimpoor@yahoo.com

(نویسنده مسئول)

^۲ E-mail: akhtarani@yahoo.com

A Comparative Analysis of the Principles of Children's Poetry in the Childish Poetic Translation of Ten Short Chapters in the Noble Quran *

Nasrin Karimpour ¹

Ph.D. Graduate and Lecturer, Department of Persian Language and Literature, University of Gilan

Fatemeh Akhtaranfar ²

Assistant Professor, Department of Persian Language and Literature, Islamic Azad University of Lahijan

Abstract

Theism is one of the most fundamental intellectual concerns for children. This cognition gives direction to the child's life and facilitates the way by which he/she understands the meaning of life. Making children familiar with the Quran and Quranic studies is a deliberate and appropriate way to teach insight to the them. Spiritual interaction with the children through literature and art and paying attention to the aesthetic elements as a basic rule in their religious training can affect their understanding and lead to a better conveyance of religious and Quranic concepts to them. For this aim, the present study analyses ten short and poetic chapters in the Quran for children in terms of "children's poetry structure" and "appropriate translation of the verses". The purpose of this article is to show the level of appropriateness and quality of these poems in terms of form and content and to reveal their pros and cons. The results of the research show that there is still a long way to reach flawless, perfect, and accurate samples of such Children's Poems.

Keywords: The Quran, Poetic Translation, Children's Poetry, Short Surah (Chapter)

* Received: 4, Nov., 2017; Accepted: 24, July, 2018

¹. E-mail: nasrin_karimpour@yahoo.com (Corresponding Author)

². E-mail: akhtaran@yahoo.com

۱. مقدمه

همگانی بودن دعوت پیامبر اسلام (ص)، عمومی بودن امر هدایتگری کتاب آسمانی قرآن و عبادت بودن تلاوت کلام الهی، لزوم ترجمه این متن مقدس را تأیید می‌نماید. سید قطب در این باره گفته است: «هرچند که دعوت پیامبر عمومی بود، اما به زبان عربی فرود آمد. این مهم را یاران و پیروان او از طریق ترجمه به زبان‌های دیگر به انجام می‌رسانند» (سید قطب، ۱۳۸۴، جلد ۴: ۲۰۸۴). بر همین اساس از دیرباز تاکنون ترجمه‌های متنوع و فراوانی از قرآن صورت گرفته است. ترجمه‌های «موزون» و «منظوم» یکی از این انواع و از قدیمی‌ترین نوع ترجمه قرآن محسوب می‌شوند. پایه و اساس این شکل از ترجمه را اعجاز موسیقی درونی و بیرونی قرآن تشکیل می‌دهد. از جنبه‌های زیبایی‌شناختی قرآن، موسیقی واژه‌ها و جملات و نظم آهنگ هماهنگ با روح و معانی آن است. «قرآن کلام این خدای دارای زیبایی است، پس این کلام هم کلامی موزون و زیباست» (عباس نژاد، ۱۳۸۵: ۵۴۰). ویژگی «موسیقایی قرآن از یک سو دلیل اعجاز قرآن به شمار می‌آید و از سوی دیگر به عنوان حصارهای بلند و رفیع برای حفظ قرآن ایفای نقش می‌کند» (مروتی و شکرپیگی، ۱۳۹۲: ۴۰).

ترجمه منظوم برخی سوره‌های قرآن، اندک زمانی است که در قالب اشعار کودکانه برای کودکان و خردسالان نیز انجام می‌گیرد. بنا بر نظر کارشناسان، دوران کودکی بهترین زمان برای آموزش دینی و معنوی کودکان است. در این دوره، خداشناسی از بنیادی‌ترین دغدغه‌های فکری کودکان و اعتقاد به خداوند برای آنان هویت‌بخش است. چنین شناختی با جهت بخشیدن به زندگی کودک، درک معنای حیات را برای وی ساده‌تر کرده، تعامل معنوی با کودک از طریق ادبیات مخصوص کودکان و توجه به عنصر زیبایی‌شناختی به عنوان عنصری اساسی در تربیت دینی آنان امکان‌تأثیرگذاری بیشتر و انتقال بهتر مفاهیم دینی را فراهم می‌نماید. «هدف از کاربرد مفاهیم قرآنی در شعر کودک، تعالی بخشیدن به کودک، آماده‌سازی او برای برعهده گرفتن وظیفه دینی، پرورش قوه تفکر و در نهایت تکامل اوست» (زارع، ۱۳۸۳: ۲۰۲).

از آنجاکه «باید خدا و خداشناسی متناسب با درک، فهم و مراحل زبان‌شناسی کودک باشد» (صهبا و دیگران، ۱۳۹۵: ۱۲۸)، این پژوهش برآن است تا ترجمه‌های منظوم کودکانه سوره‌های کوتاه قرآن را مورد بررسی و ارزیابی قرار دهد. این دسته اشعار با هدف استفاده در مهدها و دوره‌های پیش‌دبستانی در اینترنت به‌وفور و به‌آسانی قابل دسترسی هستند. اینکه این اشعار بر اساس روش درست و بر مبنای ساختار شعر کودک سروده شده و همچنین کیفیت و میزان درستی انتقال معارف و پیام‌های قرآنی در این اشعار چگونه است، دغدغه و پرسش مهمی است که در تربیت صحیح دینی و آموزش قرآن به کودکان اهمیت فراوان دارد. به همین منظور در مقاله حاضر ترجمه کودکانه و منظوم ده سوره کوتاه قرآن انتخاب گردیده و از هر دو جنبه یادشده، مورد بررسی قرار گرفته‌اند. هدف، نشان دادن محاسن و معایب این شعر - ترجمه‌ها و لزوم توجه و دقت بیشتر کارشناسان در این خصوص است.

۲. پیشینه پژوهش

در زمینه ترجمه قرآن، مقالات بسیاری به نگارش درآمده‌اند؛ به برخی از آنها در فهرست منابع همین مقاله اشاره شده است. مقالاتی نیز در مورد ترجمه‌های منظوم وجود دارد، از جمله: «ترجمه‌های منظوم فارسی قرآن» (۱۳۸۲) نوشته امین؛ «نارسایی‌های ترجمه منظوم قرآن» (۱۳۹۳) نوشته زارع و کوثری؛ «واکاوی موسیقی و نظم آهنگ الفاظ قرآن کریم» (۱۳۹۲) نوشته مروتی و شکریگی؛ «واکاوی الحان ممدوح در کلام نبوی» (۱۳۹۶) نوشته خلوصی و پیروزفر و... در باب موضوعات و مفاهیم قرآنی در شعر کودکان نیز مقالات و پژوهش‌های اندکی انجام گرفته است. از جمله این پژوهش‌ها می‌توان به مقالات زیر اشاره کرد: «بیان شاعرانه مضامین قرآن در شعر کودک» (۱۳۹۵) نوشته صهبا، عمران‌پور و اسکندری؛ «بررسی تأثیر مضامین قرآنی در اشعار کودکانه جعفر ابراهیمی» (۱۳۹۵) نوشته محرمی، اسداللهی، پورالخالص و فروغی‌رادف. مقاله حاضر برای نخستین بار ترجمه‌های منظوم شده سوره‌های قرآن برای کودکان را مورد بررسی و تحلیل قرار داده و

این دسته اشعار را هم از منظر شعر کودک و هم به لحاظ ترجمه آیات و مفاهیم سوره‌ها کاویده‌است. از این رو این پژوهش در نوع خود بکر است.

۳. مباحث نظری

۳-۱- ترجمه، اصول و مبانی آن:

محققان، واژه «ترجمه» را آرامی و برخی دیگر عربی دانسته‌اند. جوهری در صحاح اللغة (۱۴۰۴: ذیل واژه) ریشه کلمه «ترجمه» را «ترجم» و زبیدی در تاج العروس (۱۹۶۵: ذیل واژه) ریشه آن را «رجم» گفته‌اند. پژوهندگان «ترجمه» را «فرایند جای‌گزینی عناصر متنی زبان مبدأ بوسیله عناصر متنی زبان مقصد» (تک‌تبار و دیگران، ۱۳۹۵: ۲)، تعریف کرده و بر این عقیده‌اند که «یک ترجمه خوب باید تمامی مراحل انتقال از زبان مبدأ به زبان مقصد، تحلیل واژگانی زبان مبدأ، فهم درست و تحلیل دستوری زبان مبدأ، برابری دستوری، واژگانی و ایجاد تعادل در متن ترجمه‌شده به وسیله یکسان‌سازی آن، شناخت و برابری سبکی، رعایت فضای فکری و فرهنگی مخاطبان آیات، ارزیابی و کنترل نهایی را با دقت انجام دهد» (جوهری، ۱۳۸۳: ۶۴). بنابراین می‌توان گفت: «ترجمه عبارت است از فرایندی که خود از دو فرایند دیگر تشکیل گردیده‌است: بازآفرینی و تغییر آفرینی» (مروتی، ۱۳۸۲: ۸۷)؛ زیرا «با توجه به ماهیت فرایند ترجمه، بیش از آنکه ترجمه باشد، بازآفرینی یا بازنویسی و خلق اثر جدید در زبان مقصد با تکیه بر متنی از زبان مبدأ است» (شکرانی، ۱۳۸۰: ۱۵).

در هر ترجمه سه اصل اساسی یعنی: «اصول ترجمه»، «انتخاب صحیح شیوه ترجمه» و «فرایند ترجمه»، از بایسته‌های یک ترجمه مطلوب به شمار می‌روند. این اصول در بردارنده الزامات و مهارت‌های یک مترجم شایسته چون: آشنایی با زبان مبدأ و تسلط کامل بر زبان مقصد، آشنایی با زبان‌شناسی مقابله‌ای و امانت‌داری در ترجمه است. در فرایند ترجمه نیز مراحل انتقال متن از زبان مبدأ به زبان مقصد، موارد زیر را شامل می‌شود: تحلیل واژگانی زبان مبدأ، فهم درست و تحلیلی دستور زبان مبدأ، برابری دستوری - واژگانی و ایجاد

تعادل، یکسان‌سازی ترجمه، شناخت و برابریابی سبکی، رعایت فضای فکری و فرهنگی مخاطب و ارزیابی و کنترل نهایی.

۳-۱-۱- ترجمه قرآن:

در ترجمه قرآن همچون سایر ترجمه‌ها علاوه بر اصول فوق، ضوابط حاکم بر اعتبار و کمال ترجمه نیز مورد توجه است. رضایی اصفهانی این ضوابط را در دو دسته «ضوابط اعتبار» و «ضوابط کمال ترجمه»، بیان کرده است.^۱ بر اساس این ضوابط، ترجمه قرآن می‌بایست ساده و روان باشد؛ محتوا و ظرایف لفظی رعایت گردد و از دخالت اغراض، افکار و سلايق شخصی در ترجمه پرهیز شود؛ میان ترجمه و تفسیر تفاوت گذاشته شده و مختصر باشد؛ در ترجمه اسم‌ها، افعال، ترکیبات و عبارات، جملات متشابه و ساخت‌های صرفی و نحوی، همگونی و یکسان‌سازی میان زبان مبدأ و مقصد رعایت گردد و به‌طور کلی برابریابی‌های سبکی همچون: رعایت کوتاه و بلندی جمله، ضرباهنگ، بازسازی فضای توییح، تمجید، وعده و وعید، تأثیرگذاری و همچنین پیوستگی و ارتباط ساختاری متن ترجمه متناسب با متن اصلی مراعات شود.

از دیر زمان ترجمه کتاب مقدس قرآن در اشکال و انواع مختلفی صورت گرفته است.^۲ از انواع این ترجمه‌ها می‌توان به ترجمه «لفظ به لفظ یا تحت‌اللفظی»، ترجمه «وفادار پیامی»، ترجمه «معنایی - محتوایی»، ترجمه «آزاد»، ترجمه «تفسیری» (واعظی، ۱۳۸۸: ۱۳؛ جواهری، ۱۳۸۳: ۵۳ - ۵۲) و ترجمه «موزون» اشاره کرد.

ترجمه «تحت‌اللفظی»، قدیمی‌ترین و رایج‌ترین نوع ترجمه به شمار می‌رود. «ترجمه قرآن برای بیش از هزار سال تحت‌اللفظی بوده و می‌توان گفت که تمامی ترجمه‌های کهن و برخی از ترجمه‌های جدید به این روش انجام شده است» (ناصری و دیگران، ۱۳۹۳: ۱۳۹). از آنجا که محققان معتقدند: «جوهره هر زبانی را نحو زبان شکل می‌دهد و هیچگاه معنی جمله، حاصل جمع معانی یک‌یک واژگان و مفردات جمله نیست تا بتوان تنها با تحلیل مفردات زبان و از جمله مفردات قرآن به تفسیر یا ترجمه معنی کلام دست یافت» (شکرانی، ۱۳۸۰: ۱۷)، بنابراین «اساسی‌ترین مبحث فرایند ترجمه [را] ساختار و ساختارهای

زبانی» (قلی زاده، ۱۳۸۳: ۸۴) عنوان کرده‌اند. بر همین اساس و از آنجا که «در ترجمه‌های قرآن، هدف مترجمان یکسان‌انگاری با قرآن نیست و مترجمان به دنبال معرفی پیام قرآن هستند، نه کنار گذاشتن متن اصلی قرآن» (جلیلیان و دیگران، ۱۳۹۲: ۲)، «برخی ترجمه پیامی وفادار به متن را برای متن مقدس قرآن، ایده آل دانسته‌اند و برخی با ترجمه معنایی موافقتند؛ برخی نیز ترجمه‌های تفسیری را انتخاب کرده‌اند» (پروینی و اکبری زاده، ۱۳۹۲: ۴).^۳ ترجمه موزون قرآن کریم نیز سابقه‌ای طولانی دارد. «اولین ترجمه‌هایی که در قرن چهارم هجری از قرآن انجام شده، غالباً ترجمه‌هایی آهنگین و موزون بوده‌است» (زمانی، ۱۳۷۶: ۳۳). پژوهندگان از تفسیر منظوم محمد بن صفی علی شاه اصفهانی به سال ۱۳۰۷ به عنوان اولین و معروف‌ترین ترجمه منظوم قدیمی و کامل قرآن نام برده‌اند.^۴ اولین ترجمه کامل منظوم معاصر نیز توسط امید مجد انجام گرفته‌است. پس از وی باید از شهاب تشکری آرانی، حسن راحتی و کرم خدا امینیان و... نام برد. این روش ترجمه بر اساس روح موسیقایی قرآن و آهنگ درونی این متن مقدس شکل گرفته‌است. مصطفی محمود معتقد است: «موسیقی قرآن از نوع موسیقی درونی است. موسیقی درونی، قائم به ذات است» (محمود، ۱۹۷۹: ۱۵-۱۱). وی تأکید می‌کند: موسیقی و آهنگ برآمده از آیات با معنای آنها هماهنگی کامل دارد. از این رو «شاید بتوان این نوع ترجمه را نوعی نقل به محتوا بیان کرد» (زارع و کوثری، ۱۳۹۳: ۱۰۵). در این روش بایستی به «هماهنگی وزن شعر با وزن و محتوای سوره» و «توجه دقیق به کلمات کلیدی و پیام محوری هر سوره یا آیه»، توجه کرد.

۳-۲- ویژگی‌های شعر کودک:

ساخت شعر کودک خارج از قواعد کلی آفرینش شعر نیست؛ بلکه «رفتار تازه و ویژه زبان» است که به خلق زبانی کودکان می‌انجامد. «طبیعی بودن و امروزی بودن دو اصل مهم است که باید در شعر کودک مورد توجه قرار گیرد» (شریف‌نسب، ۱۳۸۱: ۸۲). متخصصان شعر کودک، موسیقی غنی، ترجیح صورت و زبان بر محتوا و پیام، گنش تصویری بالا، محیط‌گرا، غیرتجربیدی و بیرونی بودن زبان و یکپارچگی معنایی شعر (مدنی

و خسروشکيب، ۱۳۸۸: ۱۰۹-۱۰۳)، تناسب شعر با دنياى کودک، استفاده از پيوندهاى آوايى كلام، کاربرد طنز خاص کودک، بهره گيرى از عناصر فرهنگ عامه، خيال انگيزى و پيوندهاى معنايى در كلام (شعبانى، ۱۳۸۳: ۱۳۰-۱۲۸) را از ويژگى هاى شعر کودک برشمرده اند. از اين رو سه عنصر زبان، موسيقى و خيال از مهم ترين عناصر در شعر کودک محسوب مى گردند.

به لحاظ زباني، زبان شعر کودک «زبان ويژه اى است كه امكان ارتباط هنرى دنياى او را با جهان ميسر مى سازد. وجود هرگونه ضعفى كه اين زبان را به سمت زبان بزرگسالان سوق دهد، مى تواند به آن لطمه بزند» (سلاجقه، ۱۳۸۷: ۵۰۸). اين زبان حاصل در کنار هم چيدن واژگان كودكانه نيست، بلكه انعكاس دنيا، ذهنيت و رفتار كودكانه است. زبان كودكانه به ويژگى ارجاعى زبان متمايل تر و به طبيعت گفتار نزديك تر است. به جهت محدوديت دايره واژگان و درك كودك و از آنجا كه «كودك در اين سن در مرحله عمليات عيني قرار دارد» (محرّمى و ديگران، ۱۳۹۵: ۱۳۷)، زبان شعر او به لحاظ «ساختارى»، داراى نظم دستورى و به لحاظ «واژگاني» به دور از کاربرد واژگان انتزاعى و غيرعيني است. از اين منظر، سادگى و عيني بودن كلمات و مفاهيم و كوتاهى جملات، مصراع ها و خود شعر از بايسته هاى زباني شعر كودك است.

از ديگر ويژگى هاى شعر كودك، موسيقى قوى آن است. اين عنصر از مهم ترين ضرورت هاى نظام زباني شعر كودك است. غناى موسيقيايى شعر كودك داراى هويتى مستقل است. به عقيدة «هالين»، بدون توجه به عناصر آوايى، درك بعضى جملات براى كودك بسيار دشوار خواهد بود (Laughlin, 1984: 16). در عين حال نقش برجسته موسيقى تا حدى است كه گاه موجب عدم توازن ميان زبان و پيام و ساده شدن پيام در شعر كودك مى گردد. «لفظ و كلمه در شعر كودك ابزاري است براى ارائه احساس و عاطفه تا پيام و ايدئولوژى. از اين روست كه الفاظ ارزش خاص موسيقيايى دارند و صامت و مصوت هاى زبان با زير و بم خود در جهت آهنگ بخشيدن و غناى موسيقيايى عمل مى كنند تا حمل تفكرات و تعهد هاى ديگر» (Jefferson, 1989: 113). برجسته ترين عناصر

موسیقی ساز در شعر کودک، وزن بیرونی به خصوص اوزان کوتاه، قافیه و ردیف، تکرار در سطوح مختلف کلمه، هجا، صامت و مصوت و همچنین قرینه‌سازی در محور عمودی و افقی زبان، شکست زبان، مُقَطَّع بودن زبان، فاصله‌گذاری آگاهانه و سرعت و ریتم تند زبان است. «تخیل» عنصر برجسته دیگر شعر کودک است. جلالی ریتم و تخیل را از ارکان اصلی شعر کودک برمی‌شمارد.^۵ عنصر خیال بهترین ابزار برای تقویت خیال‌پردازی و کشف ارتباط تصاویر عینی و ذهنی در شعر کودک به‌شمار می‌رود. با توجه به محدودیت‌های شناختی و زبانی کودکان، وابستگی آنان به عناصر بصری، محیطی و طبیعی، و تمایل کمتر زبان شعر کودک به کاربرد استعاره‌ی آن، تناسب آفرینش تصاویر با فضای فکری و ذهنی کودک، استفاده از تشبیهات ساده و محسوس به محسوس و همچنین کاربرد صنعت تشخیص در شکل ساده و عینی آن، از بایسته‌های به‌کارگیری عنصر خیال در شعر کودک است.

۴. شعر - ترجمه‌های کودکانه سوره‌های کوتاه

«ادبیات کودک به دلیل سطح درک و دانش مخاطب از جمله عنصرهایی است که نیازمند برداشت‌های غیر مستقیم از مفاهیم و گزاره‌های عمیق و متعالی قرآن و انتقال آن در فضایی خیال‌انگیز و کودکانه است» (صهبا و دیگران، ۱۳۹۵: ۱۲۶). از این‌رو محققان ترجمه آزاد را برای کودکان و نوجوانان بهترین نوع ترجمه معرفی می‌کنند. در این روش به کمک شگردهای شاعرانه‌سازی، مفاهیم سوره‌های قرآن در قالب شعر و زبان کودکانه، ترجمه‌ای ساده و برداشتی آزاد می‌یابند.

مطابق با مباحث نظری، تحلیل شعر - ترجمه‌های کودکانه سوره‌های کوتاه به قرار زیر

است:

سوره حمد

«سپاس برای خداست	خدایی که بی‌همتا است
بخشنده و مهربان	خالق هر دو جهان

ما او را می‌پرستیم	از او یاری می‌گیریم
به ما عنایت نما	ما را هدایت نما
راهی که راه خوب‌هاست	نه به راه گمراهان
ما بنده او هستیم	وقتی تو غم اسیریم
نشون بده راه راست	نه راه زشت شیطان.

الف) از منظر شعر کودک: چهار بیت ابتدایی شعر قالبی مثنوی‌واره دارند؛ اما در سه بیت آخر، پرش‌های قافیه نوعی هنجارگریزی قالب به وجود آورده‌است. این مسئله به دلیل داشتن هارمونی در ریتم شعر خللی وارد نکرده‌است. وزن شعر از اختیارات شاعری بالایی برخوردار و از نوع «خیزابی» است که به جهت کثرت هجاهای بلند، از شدت آن کاسته شده‌است. «افزونی هجاهای بلند و کشیده از عواملی است که در کندی و سنگینی وزن شعر مؤثر است» (فضیلت، ۱۳۷۸: ۵). قوافی شعر، ساده و در بعضی ابیات دارای اشکال است که به یاری ردیف و ریتم حاصل از آن به نوعی پوشانده شده‌اند. زبان شعر ساده است و تنها کلمات «عنایت» و «گمراه» برای کودک مبهم است. شعر از نظم دستوری برخوردار است، اما روان، یکدست و منسجم نیست. آنچه به لحاظ زبانی ضعف شعر و ضعف محور عمودی آن محسوب می‌شود، تغییر ضمائر از سوم شخص به دوم شخص و بالعکس - که باعث سردرگمی کودک می‌شود - و عدم انسجام و ارتباط معنایی به خصوص در سه بیت انتهایی شعر است.

ب) از نظر ترجمه: در اولین نگاه از جهت برابری سبکی، می‌توان مشاهده کرد که ابیات شعر با تعداد آیات برابر آمده‌است. ابیات و آیات در محور افقی نیز طولی یکسان دارند و کوتاه و بلندی آنها رعایت شده‌است. ترجمه دو بیت اول شعر، متناسب با دو آیه اول سوره و به نوعی مکمل معنایی همدیگرند. ترجمه آیه سوم در شعر لحاظ نشده‌است. این مسئله قابل توجیه نیست؛ زیرا شاعر نه در تنگناهای شعر قرار دارد و نه ترجمه آزاد به معنای حذف آیات است. در بیت سوم که معادل معنایی نسبتاً دقیق آیه چهارم است، با بی‌توجهی ترجمه شعری به ضمیر مندرج در آیه، از ضمیر سوم شخص استفاده شده‌است.

این عدم یکسانی و همگونی باعث شده تا در ادامه ترجمه، یکدستی شعر نیز از میان برود. بیت چهارم، ترجمه درستی از آیه پنجم است که به نوعی ترجمه آیه ششم را نیز دربرمی گیرد. بقیه ابیات، ترجمه‌ای به هم ریخته و برداشتی مفهومی و گاه تفسیری از آیات انتهایی سوره حمد هستند. بیت ششم نیز موضوعی است خارج از مفهوم و معنای سوره که رعایت امانت در ترجمه را برهم زده است. به طور کلی ترجمه سوره، مختصر، روان و ساده است و موسیقی خیزابی شعر نیز به جهت ضرباهنگ اندک و ریتم آرام آن با لحن تمجید و تمنای سوره و بار عاطفی آن همراه بوده و به پیوستگی بخش‌های ترجمه یاری رسانده است.

سوره توحید:

او خالقِ انسان‌هاست	«بگو خدا بی‌همتا است
از همه بی‌نیازه	خدا که چاره‌سازه
کسی هم بچه‌اش نیست	او بچه کسی نیست
کی هست شبیه خدا؟	حالا بگو تو دنیا
شبیه نداره خدا».	صد آفرین مرجا

الف) از منظر شعر کودک: شعر در قالب مثنوی، کامل و یکپارچه است. قافیه همه ابیات بجز بیت سوم درست است. در بیت سوم نیز مشکل ریتم شعر در خلأ قافیه با آوردن ردیف مرتفع شده است. شعر به لحاظ وزن عروضی با اختیارات شاعری و پرش‌های عروضی بسیاری همراه است که بر خیزابی بودن موسیقی و ضرباهنگ آن می‌افزاید. ریتم تند شعر با وزن ضربی و سجع‌های متوازی و مُطَرَفِ سوره هماهنگ است. زبان شعر از سادگی و روانی برخوردار است. به جهت ورود شعر از زبان رسمی به زبان محاوره، نظم دستوری یکدستی ندارد. با این حال ساختار شعر از یکپارچگی و انسجام معنایی برخوردار است. شگرد کودکانه‌سازی زبان با تجلی رفتار کودکانه زبان و جملات اضافه بر ترجمه شعر در بیت پایانی، علاوه بر پایان‌بندی کودکانه شعر، به آن ریتم شادتر و کودکانگی بیشتری بخشیده و با احساسات و روحیه پرسشگر کودکان هماهنگ است.

ب) از نظر ترجمه: ترجمه شعری و سوره به لحاظ محور عمودی و افقی، طول جملات و آیات و ضرباهنگ با یکدیگر هماهنگ هستند و اختصار و روانی ترجمه نیز رعایت گردیده است. بیت اول حاصل ترجمه نسبتاً دقیق آیه اول است که به ضرورت شعری در مصراع بعد ادامه پیدا کرده است. این ادامه به نوعی توضیح اضافه بر ترجمه محسوب می شود که با قرار گرفتن در مصراعی دیگر، اصل جداسازی را نیز نشان می دهد. در بیت دوم کلمه «صمد» که به درستی «بی نیاز» ترجمه شده، در کنار کلمه «چاره ساز» در ساخت بیت خوش نشسته است. بیت سوم ترجمه ای بی نظیر به زبان شعر است که نبود قافیه را نیز به خوبی پوشانده است. بیت چهارم اگرچه معادلی در آیه ندارد و جمله ای اضافه بر ترجمه است، تأکید و تنبیهی است بر مفهوم آخرین آیه در آخرین بیت که با فضای تعلیمی شعر نیز هماهنگ است. به طور کلی در ترجمه شعری این سوره، نظم و همگونی در ترجمه، امانت داری و انتخاب نزدیک ترین معادل کلمات و جملات به درستی رعایت گردیده است.

سوره عصر:

«به عصر قسم خورد خدا	تو این سوره بچه ها
می گنه آدم زیان	اگه نباشه ایمان
کارهای خوب که باشه	خدا هم راضی میشه
تو گل کن بر خدا	صبور باشید تو کارها
همیشه و هر کجا	باشید به یاد خدا».

الف) از منظر شعر کودک: شعر در قالب مثنوی و دارای اختیارات شاعری فراوان است. مصراعها به لحاظ وزنی یکسان و مساوی نیست. اشکالات قافیه در ابیات اول، سوم و چهارم به جهت ایجاد ریتم و آهنگ در شعر کودک قابل اغماض است. نظم دستوری شعر به هم ریخته است و جابه جایی در ارکان جمله وجود دارد؛ اما مُخَلِّ فهم کودک نیست. ساختار شعر یکپارچه و ابیات، دارای ارتباط معنایی است. زبان شعر روان است، اما یکدست نیست؛ یعنی گاه به زبان رسمی و گاه محاوره ای است. چنین شکلی آموزش زبان

صحیح و سلیس به کودکان از طریق شعر را دچار مشکل می‌کند. واژگان «عصر»، «زیان»، «توکل» و «صبور» نیز برای کودکان مبهم است. ابیات دوم و چهارم جملاتی از حوزه زبان و فهم بزرگسالان است و مناسبتی با زبان کودکانه و ادراک آنان ندارد.

ب) از نظر ترجمه: تعداد ابیات و آیات و اندازه طولی آنها برابر نیست. شعر تقریباً از ترجمه سوره خارج شده و بخشی از آن به مفهوم و بخش دیگر به توضیح آیات معطوف است. بیت اول به طریق مفصل، آیه اول را توضیح داده، اما کلمه «عصر» و چرایی قَسَم پروردگار به آن همچنان برای کودک نامفهوم است. بیت دوم، ترجمه درست و توضیحی آیه دوم است. ابیات سوم و چهارم ترجمه توضیحی با تکیه و تأکید بر کلمات کلیدی و محوری آیه آخر است. بیت آخر معادلی در سوره ندارد و تنها برگرفته از مفهوم آیه آخر و به نوعی حُسن ختام شعر است. وزن و ضرباهنگ شاد شعر نیز با فضای تنبیهی و تحذیری سوره چندان هماهنگ نیست. تکرار و ترصیح آیات پایانی که می‌توانست در صورت شعری باعث ریتم بیشتر آن و نزدیک شدن ترجمه منظوم به آیات شود نیز، نادیده گرفته شده است.

سوره کوثر:

«یک روزی روزگاری	آدم‌های خیلی بد
رسول را اذیت کردن	گفتن که: ای محمد
بی‌پسر و بی‌یاور	تویی تنها و ابتر
خدا جوابشان داد	این آیه را نشان داد
هرکس که گفته ابتر	خودش شده بی‌یاور
مابه تو هدیه دادیم	زهر را رو بخشیده‌ایم
جایزه تو باشه	زهر را که بهترینه».

الف) از منظر شعر کودک: شعر در قالب مثنوی سروده شده، اما دو بیت اول شعر خارج از قالب است. در این ابیات خلأ قافیه در مصراع‌های فرد و اُفت آهنگ شعر را، قافیه شدن مصراع‌های زوج این دو بیت با یکدیگر و ریتم حاصل از حروف و همنشینی کلمات

پوشانیده‌اند. به بیانی دیگر «زبان کودکان در پی هم‌نشینی واژگان در جهت ایجاد رفتار ویژه زبان به آفرینش ریتم و موسیقی خاصی منجر شده که قوی‌تر از موسیقی وزن و قافیه است» (سلاجقه، ۱۳۸۷: ۳۲۹). این بی‌نظمی‌های قافیه چه در شکل حذف، جابه‌جایی و یا عدم رعایت حرف روی^۷، از قاعده قافیه نامنظم^۸ در شعر عامیانه و ترانه‌سرایی پیروی می‌کند و در شعر کودک معمول است. وزن شعر مطابق با اکثر اشعار کودکان، خیزابی و دارای اختیارات شاعری فراوان است. شعر، ساختی روایی و داستانی دارد و جمله آغازین آن با شروع داستان‌های کودکان همخوان است. این ساختار شعری، هم مطلوب کودکان و موجد شادی کودکان در زبان است و هم بر ریتم و موسیقی آن می‌افزاید؛ زیرا «عنصر روایت... بر ابزارهای نظم‌ساز مانند: قافیه و وزن و موازنه و... [می‌افزاید]» (همان: ۳۲۵). زبان شعر ساده، روان و یکدست است و ساختار آن منسجم و دارای نظم دستوری است. تنها واژه نامفهوم شعر، کلمه «ابتر» است که سعی شده تا در ضمن شعر معنا گردد. رفتار کودکانه زبان و آوردن جملاتی از حوزه زبان کودکان به‌خصوص در مصراع اول بیت آخر، زبان کودکان شعر را تقویت کرده است.

ب) از نظر ترجمه: عدم تطابق تعداد بسیار ابیات با سوره سه آیه‌ای کوثر آشکارا به چشم می‌آید. وزن و ریتم تند و شاد شعر و قافیه‌سازی بر اساس کلمه «ابتر» و حرف روی «را» که در سوره نیز آهنگ ضربی ایجاد کرده، با فضای مژده و لحن دلجویانه سوره هماهنگ است. شعر بیش از آنکه ترجمه سوره باشد، شأن نزول آن را به نظم درآورده و آیات و ماجرای مرتبط با آن را با محور قرار دادن کلمات کلیدی سوره، تشریح و تفسیر کرده است. زبان امری، خطابی و خبری سوره نیز در صورت شعری آن چندان لحاظ نشده و تنها در ابیات پایانی آن دیده می‌شود. ترجمه آیه دوم سوره نیز به‌طور کامل حذف گردیده است. به‌طور کلی ضوابط کمال ترجمه همچون: امانت‌داری، اختصار و نظم و همگونی، در ترجمه این سوره چندان رعایت نشده است. با این حال ترجمه از نظر سادگی و روانی، پیوستگی و ارتباط بخش‌های ترجمه و انتقال بار عاطفی سوره، قابل قبول است.

سوره فیل:

فیل ۱:	فیل ۲:
«کی بود کی بود ابرهه	«ابرهه بی‌حیا
اون آدم خیلی بد	اومد بدون دلیل
یک لشکر فیل داشت	ولی شکست خوردند
می‌رفت به سوی مگه	چون که سپاه خدا
چی شد چی شد یکباره	کردندشون سنگ‌بارون
یه عالمه ابابیل	اون‌ها شدند پشیمون
تو پاهشون سنگ داره	اون که با حق نباشه
چی شد چی شد نتیجه	نابود میشه همیشه».
دشمن نابود شدن	
سوره فیل نازل شد	
چیکار می‌کرد تو مگه	
سوی مگه حمله کرد	
یک سپاه عظیم داشت	
تا که بکوبه کعبه	
بارون سنگ می‌باره	
اومد رو لشکر فیل	
با دشمن می‌جنگه	
خاکستر و دود شدن	
قصه ما کامل شد».	

الف) از منظر شعر کودک: هر دو شعر قالب مثنوی را برای ارائه انتخاب کرده‌اند؛ اما در شعر اول با اضافه شدن یک تک مصراع، شعر از حالت خشک قالب درآمده و تنوع حاصل از آن بلندی شعر را تلطیف و تعدیل کرده‌است. شعر اول به جهت استفاده از تکرار در واژگان و افعال و واج آرایبی به خصوص در حرف «ها»، از ریتم ضربی و ضرباهنگ تندتری برخوردار است؛ اما برخلاف شعر دوم، ضعف قافیه در آن، یکدستی ریتم شعر را برهم زده‌است. هر دو شعر دارای تصویرهای عینی و زبانی روان، روایی و منسجم هستند و به جهت استفاده از زبان محاوره‌ای از نظم گفتاری پیروی می‌کنند. جملات تکراری و پرسشی در شعر اول و فراز و فرودهای داستانی موجود در آن، همچنین وجود تعلیق، آن را از هیجان و جذابیت بیشتری برخوردار کرده‌است. با آنکه روایت داستانی در شعر اول با تفصیل و توضیح بیشتری همراه است، اما استفاده از واژگانی چون «عظیم»، «بکوبه»، «ابابیل» که برای کودکان مفهومی مبهم و ناشناخته دارند و جملاتی از حوزه زبان بزرگسال چون: «سوی مگه حمله کرد»، «بکوبه کعبه» یا «سوره فیل نازل شد»، مفهوم شعر را مبهم و زبان شعر را از زبان کودک دور ساخته‌اند. در عین حال جملاتی از حوزه زبان کودک

مانند: «اون آدم خیلی بد»، «یه عالمه»، «با دشمنای جنگه»، «خاکستر و دود شدن»، به همراه رفتارهای کودکانه زبان چون: جملات تکراری مصراع اول و تک مصراع شعر، خطاهای زبانی شعر را تعدیل کرده‌اند. در مقابل، زبان در شعر دوم مفهوم‌تر و ساده‌تر است. در عین حال جملات شعر میان جملات کودکانه و بزرگسال در نوسان است. این مسئله در بیت دوم نمایان‌تر دیده می‌شود. تصویری که در مصراع دوم بیت سوم آمده نیز، تصویری نامناسب برای کودکان و برای آنان غیر قابل درک است. این امر زمانی بهتر درک می‌شود که تصویر مورد نظر با جمله ساده و منطقی «دشمن نبود شدن» در شعر اول مقایسه شود. با این حال شعر دوم توانسته است با حفظ اصل کوتاهی در شعر کودک، روایتی فشرده، اما کامل و منسجم را به تصویر بکشد. در مقایسه کلی دو شعر، شعر اول کودکانه‌تر از شعر دوم است.

ب) از نظر ترجمه: هر دو شعر بیش از آنکه ترجمه آزاد باشند، تشریح ماجرای واقعه و علت آن هستند. شعر اول با شروعی پرسشی، با حالت پرسشی آیات اول و دوم سوره هماهنگی نسبی ایجاد کرده است. در هر دو شعر اصحاب فیل با نام «ابرهه» معرفی و ترجمه شده که معادل مناسبی مبتنی بر شأن نزول سوره است. هر دو شعر بر اساس مفاد آیه دوم شروع شده و پیش رفته‌اند. در ضمن روایت، آیه اول نیز وارد شده است. شعر اول پس از چهار بیت و شعر دوم از بیت سوم شروع به ترجمه سوره کرده‌اند. آیه سوم و چهارم سوره در هر دو شعر نسبتاً دقیق و مطابق اصل نظم و همگونی ترجمه شده است. آیه آخر نیز در شعر اول ترجمه نزدیک‌تر و تصویری‌تری نسبت به شعر دوم دارد. طول جملات هر دو شعر نسبت به طول آیات کوتاه‌تر است. این کوتاهی آیات برای شعر کودک مناسب است، اما لزوم همسانی اندازه ترجمه با آیه در اصل برابری سبکی رعایت نشده است. اصل اختصار با توجه به عدم تناسب حجم شعر اول در محور عمودی با تعداد آیات پنجگانه سوره فیل مراعات نشده و این همسانی در شعر دوم بیشتر دیده می‌شود. ریتم تند، هیجانی و شادی بخش اشعار نیز با ضرباهنگ سنگین و تحذیری سوره و جملات استفهام انکاری و

بار عاطفی آن هماهنگی ندارد. در هر دو ترجمه با کمی اغماض سادگی و روانی و همچنین پیوستگی متن و توجه به دلالت‌های آیات مراعات شده‌است.

سوره نصر:

نصر ۱	نصر ۲
«این سوره هست بجه‌ها	«خدای خوب ودانا
مژده پروردگار	برو به شهر مکه
اگه بیاد یه روزی	بی‌اونکه جنگی بشه
مردمو تو می‌بینی	به دین خوب اسلام
داخل دین خدا	کرد از خدا تشکر
پس توبه کن چون خدا	این شد یه درس خوبی
	که بعد هر پیروزی
	واجبه شکر خدا».

الف) از منظر شعر کودک: شعر اول، قالب مشخص و یک تکه‌ای دارد؛ اما شعر دوم از سه قسمت به هم متصل ساخته شده که در قالب مشخصی نمی‌گنجد. به نظر می‌آید که شعر دوم در قالبی چهار پاره‌گون با هنجارگریزی‌های قالبی و پرش‌های قافیه‌ای سروده شده‌است. شعر اول وزنی جویباری و شعر دوم وزنی خیزابی دارد، اما هر دو شعر از ریتم بالایی برخوردار است. در شعر اول موسیقی حاصل از رفتار واژگان همچون: موازنه حروف ربط مزدوج (مصراع دوم بیت سوم) و ترکیب‌های دوگانه شمارشی و متضاد (مصراع دوم بیت پنجم) و ابیات موقوف‌المعانی که در قافیه نیز مشترک هستند، وزن آرام شعر را با ریتم درآمیخته و به آن موسیقی‌ای افزون بر موسیقی عروض و قافیه داده‌است. زبان هر دو شعر، روان و منسجم و در شعر اول، خبری و در شعر دوم، روایی است. صورت روایت در شعر دوم به گونه‌ای است که گویی داستانی در سه قسمت شنیده می‌شود. قافیه‌های مجزای هر قسمت، باعث ایجاد فاصله زمانی در خطی مستقیم شده‌اند. این امر درک زمان متغیر روایت را برای کودک آسان کرده‌است؛ زیرا کودک «به واقعیت فیزیکی بی‌واسطه وابسته‌است و نمی‌تواند از زمان حال تجاوز کند» (وندز زندن، ۱۳۸۳: ۱۲۶).

نظم دستوری نیز در هر دو شعر رعایت شده و زبان هر دو شعر یکدست است، اما کاربرد کلمات انتزاعی: «نصر»، «مژده»، «توبه» و «واجب» که معنای دقیقی در ذهن محدود کودک ندارند، اشتباه و باعث تضعیف شعر است. شعر دوم به نسبت شعر اول، جملات و زبانی کودکانه تر و ساختاری جذاب تر برای کودکان دارد.

ب) از نظر ترجمه: سوره نصر از سه آیه تشکیل شده است که در اولین نگاه با تعداد ابیات زیاد هر دو شعر هم خوانی ندارد. شعر اول به لحاظ ترجمه به آیات نزدیک تر و همگون تر است. بیت اول آن، ترجمه آیه اول سوره نصر نیست، بلکه بر کلمه کلیدی و محوری سوره تمرکز کرده است. بیت دوم نیز توضیحی است در شأن نزول سوره یا دریافتی که از محتوای سوره شده است. از بیت سوم ترجمه شروع شده و سه بیت سوم، چهارم و پنجم که موقوف المعانی هستند، ترجمه دو آیه اول و دوم را در بردارند. بیت آخر نیز ترجمه تقریباً مناسبی است از آخرین آیه. بجز دو بیت اول، چهار بیت بعدی شعر اول به لحاظ برابری سبکی و یکسان سازی ترجمه، از بهترین نمونه های ترجمه موزون کودکانه محسوب می شوند. لحن خبری و خطابی - دستوری و معنایی کلمات و ترجمه افعال دقیقاً مطابق با لحن و لفظ سوره است و به طور کلی ضوابط کمال ترجمه در شعر اول رعایت شده است.

و اما شعر دوم نه ترجمه، بلکه برداشتی است آزاد از سوره، مطابق با شأن نزول آن. روایتی است از ماجرای که در پی آن، این سوره نازل گردیده است با تمرکز بر کلمات اصلی و پیام سوره. به بیان دیگر ترجمه مبتنی بر دلالت های آیات است نه لفظ آنها. نثر ترجمه نیز بر اساس نثر معیار، روان و ساده تر از شعر اول است و در آن اصل پیوستگی و ارتباط متنی رعایت شده است.

سوره مسد:

«بت یدا ابی لهب	جهنمی است ابی لهب
دشمن پیغمبر ماست	بدجنس و پست و بی حیاست
لنگه اون همسرشه	اون زنی که بار می کشه

خار بیابون بار اوست آزار خوبا کار اوست
طنابی داره از مسد سینه او پُر از حسد.

الف) از منظر شعر کودک: شعر از نظر موسیقایی بی‌اشکال، خیزابی و ریتمیک است. نظم دستوری و قافیه‌ها درست و زبان شعر روان و یکدست است. اما شیوه اقتباس^۹ و آوردن عین آیه در شعر کودک و واژگان ناشناخته‌ای چون: «ابی‌لهب» و «مسد» و کلمات انتزاعی: «جهنم»، «پست»، «بی‌حیا» و «حسد»، نامناسب و خارج از قاعده و ویژگی‌ها و الزامات شعر کودک است. جملات بزرگسالانه چون: «لنگه اون همسرشه»، «سینه او پُر از حسد» و جمله مبهم و غیر قابل درک «طنابی داره از مسد»، که ربط آن با جمله بعد نیز مشخص نیست و همچنین تصاویر خارج از درک کودک از ضعف‌های شعر محسوب می‌شوند. در این شعر فقط سعی بر قافیه‌سازی گردیده‌است.

ب) از نظر ترجمه: با آنکه تعداد ابیات شعر با تعداد آیات برابر است و اصل اختصار رعایت شده، اما ابیات، ترجمه دقیق و برابر با آیات نیستند و همگونی و نظم در ترجمه در آنها رعایت نشده‌است. بیت اول، آیه اول و سوم را در بر دارد، اما فقط آیه سوم را ترجمه کرده‌است. بیت دوم تفسیر و توضیح علت موضوعی است که در آیه اول و سوم مطرح شده و آیه دوم نیز کاملاً حذف شده‌است. واو عطف در ابتدای آیه چهارم که همسر ابولهب را با او یکسان می‌سازد، در مصراع اول بیت سوم ترجمه‌ای توضیحی گردیده‌است. مصراع دوم بیت سوم و مصراع اول بیت چهارم نیز ترجمه ادامه آیه چهارم هستند و مصراع دوم بیت چهارم نیز توضیحی است برای علت آنچه گفته شد. مصراع اول بیت آخر نیز ترجمه نامناسبی است از آیه آخر که معنای آیه را نمی‌رساند. مصراع بعد از آن هم اضافه بر آنچه در آیه آمده، مطابق با اصل جداسازی است. لحن و فضای تحذیری سوره و تندی خطاب آن، همچنین ضرباهنگ کوبنده حاصل از حرف «ب»، در ترجمه منظوم سوره تقریباً لحاظ گردیده و بخصوص در دو بیت اول آشکارتر است. اصل معادل‌یابی مناسب برای کلمات کلیدی سوره نیز رعایت نگردیده‌است.

سوره کافرون:

«ای آنکه پیغمبری	بر بندگان رهبری
بگوبه قوم کافر	که آدمند به ظاهر
با دست خود ساخته‌اید	ساخته و پرداخته‌اید
خدای چوبی، سنگی	سیاه و سفید و رنگی
دین شما دیتان	راه کج کافران
خدای من هست اما	بسیار خوب و دانا
اسلام بوده دین من	همیشه آیین من».

الف) از منظر شعر کودک: موسیقی شعر از نوع خیزابی است و با چشم‌پوشی از پرش‌های وزنی، از وزن عروضی تبعیت کرده است. قافیه بجز در یک بیت، در سایر ابیات درست است. داشتن ردیف، هرچند تنها در یک بیت، در کنار استفاده مختصر از رفتار کودکانه زبان و موسیقی حاصل از موازنه ترکیب‌های متضاد (بیت چهارم) و تکرار برخی واژگان، بر ریتم آن افزوده و سنگینی حاصل از هجاها و مصوت‌های بلند را تعدیل کرده است. مصراع دوم بیت دوم جمله‌ای است از حوزه زبانی بزرگسال که با فعل نامفهوم «پرداخته‌اید»، به کودکانه‌گی زبان شعر لطمه زده است. شعر از نظم دستوری و روانی برخوردار است. انسجام ساختاری و ارتباط معنایی در کل شعر رعایت شده و منطق گفت و گوی حاکم بر شعر به این ارتباط استحکام بخشیده است.

ب) از نظر ترجمه: بجز بیت اول که به نوعی برای مخاطب کودک خود، مرجع ضمیر ابتدای آیه اول را مشخص کرده است، شش بیت بعدی با تعداد آیات ششگانه این سوره مطابقت دارد. ابیات سوم و چهارم توضیح و شرح علت کافر خطاب شدن در آیه اول است. به دلیل ترجمه نشدن آیات دوم و سوم، این ابیات، پیوند معنایی میان بیت دوم با بیت پنجم را فراهم کرده است. بیت پنجم دریافت و برداشتی است از مفهوم آیات دوم و سوم به طور فشرده. جملات تکراری - تأکیدی آیات چهارم و پنجم نیز در شعر ترجمه‌ای نشده است. بیت ششم بار دیگر تشریح علت مفاهیم ذکر شده و رابط میان ابیات پیشین با

بیت آخر است. بیت آخر نیز چنانچه با بیت پنجم یکجا در نظر گرفته شود، مفهوم آیه آخر سوره «کافرون» را کامل می‌کند. به‌طور کلی این شعر ترجمه‌ای مفهومی - تفسیری از سوره کافرون است تا ترجمه‌ای آزاد از آن.

سوره قریش:

«یه سوره‌ای از کتاب	هست به نام اعراب
قبیله‌ای از ایشان	قریش بود نامشان
بودند سرمایه‌دار	اصل تجارت و کار
خداوند مهربان	در بین قلب ایشان
افکند هر زمانی	الفت و مهربانی
باید به شکر نعمت	خدا شود عبادت».

الف) از منظر شعر کودک: شعر از وزن عروضی درستی برخوردار است و اختیارات شاعری زیادی ندارد. موسیقی شعر از نوع خیزابی است که با حالت روایی آن، ایجاد ریتم کرده است. شعر از نظم دستوری و زبانی رسمی برخوردار است که به آن قوام می‌بخشد؛ اما تقسیم شدن شعر با جملات خبری و انشایی به دو بخش از یکدستی آن کاسته است. رابطه ابیات شعر با بیت پایانی آن گسسته و علت طرح مفهوم بیت آخر ناگفته مانده است. کاربرد کلمات: «اعراب»، «قبیله»، «سرمایه‌دار» و «تجارت»، بدون توضیح برای کودکان قابل درک نیست. در مقابل مترادف آوردن برای کلمه «الفت»، بلافاصله پس از آن و با حرف ربط، باعث فهم لغت و یادگیری واژه‌ای تازه است. زبان شعر روان است، اما وزن شعر با روایت ساده و بدون فراز و فرود آن چندان سازگار نیست. همچنین زبان و جملات شعر با زبان کودک فاصله دارد و به حوزه زبان بزرگسال نزدیک تر است.

ب) از نظر ترجمه: به‌طور کلی شعر برداشتی کاملاً آزاد و تفصیلی از سوره است. سه بیت ابتدایی شعر توضیحی است خارج از ترجمه سوره در مورد نام آن. بیت چهارم و پنجم با یکدیگر گرد محور واژه کلیدی «الفت»، مفهوم گل سوره را در فشرده‌ترین حالت دربر گرفته است. بیت آخر شعر ترجمه‌ای است برای آیه سوم سوره و آیه چهارم بدون

ترجمه رها شده است. چنانکه مشاهده می شود، این شعر ترجمه‌ای است درهم ریخته که با داشتن شش بیت، از پس ترجمه آیات چهارگانه سوره «قریش» برنیامده و در آن اصول مهم امانت‌داری، نظم و توجه به دلالت آیات رعایت نشده است.

سوره ماعون:

«چه سوره‌ای بچه‌ها	لنگه نداره هیچ جا
ماعون اسم یه ظرفه	که توش هزار تا حرفه
کسی که دین نداره	تو خوبی کم میاره
سر سفره که چیده	یتیم‌وراه نمیده
نماز اگر می‌خونه	می‌خواد کسی ببینه
وای وای وای به حالش	چون میگه بی خیالش».

الف) از منظر شعر کودک: به لحاظ موسیقی، وزن شعر به جهت پرش‌های وزنی از ریتمی بالا و موسیقی خیزابی برخوردار است. قالب مثنوی وار شعر با نزدیک شدن به قالب قصیده و به کارگیری قافیه‌های همسان بر ریتم و ضرباهنگ شعر افزوده است. تجلی رفتارهای کودکانه زبان و شگردهای کودکانه‌سازی زبان در مصراع‌های شش، هشت و به خصوص در بیت آخر آشکارا دیده می‌شود. مصراع‌های دوم و چهارم با ترکیب جملائی از فرهنگ عامه با زبان محاوره در عین ایجاد ریتم بیشتر، پرش‌های کودکانه‌ای به شعر بخشیده است. شعر از زبانی روان، یکدست، منسجم و تصویری برخوردار است. نظم دستوری زبان محاوره‌ای آن نیز رعایت شده و موسیقی تند آن با محتوا و صورت بیانی شعر هماهنگی دارد. توضیح واژه «ماعون» به‌طور مستقیم و با زبانی کودکانه نیز علاوه بر قابل فهم کردن کلمه برای کودک، او را به تفکر نیز وامی‌دارد.

ب) از نظر ترجمه: تعداد ابیات و تعداد آیات با یکدیگر تطابق ندارد. این مسئله یکی از دلایل ترجمه نشدن بعضی از آیات است. دو بیت اول در توضیح نام سوره سروده شده و در بیت سوم مسئله انکار معاد به دلیل مفهوم ذهنی و انتزاعی آن برای کودک به‌طور کلی به «دین نداشتن» ترجمه شده است که بنا بر اصل معادل‌یابی مناسب، نزدیک‌ترین و

مناسب‌ترین معادل ممکن هستند. مصراع دوم بیت سوم مقدمه کوتاه و گلی است برای طرح دیگر مطالبی که در سوره آمده است. بیت چهارم ترجمه نسبتاً نزدیکی است برای آیه دوم که اصل امانت داری و نظم را به خوبی نشان می‌دهد. بیت پنجم معنای آیات پنج و شش را با یکدیگر ادغام کرده، اما به معنا و دلالت آیات نزدیک است. سهل انگاری مورد نظر قرآن در آیه پنجم که به نماز بازمی‌گردد نیز در بیت آخر شعر به درستی به بی‌خیالی تعبیر و ترجمه شده است. ترجمه آیه آخر نیز در شعر نیامده که به ترجمه نسبتاً خوب و پیوسته سوره لطمه زده است. همچنین اگرچه شاعر سعی کرده لحن سنگین سوره را که در آیه چهارم صورتی تحذیری و توبیخی نیز دارد، در بیت آخر با تکرار کلمه «وای» نشان دهد، اما ضرباهنگ تند و وزن خیزابی شعر با وزن جویباری و سنگین سوره همراهی نمی‌کند. در کل ترجمه این سوره، ترجمه‌ای آزاد و متکی بر کلمات کلیدی سوره است.

نتیجه‌گیری

با توجه به بررسی انجام شده، از منظر شعر کودک، ترجمه‌های منظوم کودکانه سور از نوع شعرهای کوششی محسوب می‌شوند. این اشعار به جهت تمرکز بر محتوا^۱، عدم توجه به مؤلفه‌های ساخت شعر، استواری بیش از اندازه بر برونه زبان، فقدان یا ضعف شگردهای کودکانه‌سازی زبان، کاربرد واژگان و جملات نامناسب، پرداخت ضعیف، کنش تصویری اندک و اعتبار توصیفی، از اعتبار شعری به خصوص شعر کودک برخوردار نیستند.

به لحاظ موسیقایی غالب این شعر-ترجمه‌ها در اوزانی ضربی و خیزابی سروده شده‌اند. اگرچه استفاده از این اوزان، معمول شعر کودک است^{۱۱}، باید توجه داشت که الگوهای متنوع موسیقایی و کاربرد بالای آن در شعر کودک، کارکرد انتقال معنا و تأثیرگذاری در دریافت محتوای شعر را نیز برعهده دارد. استفاده بیش از حد از یک نوع موسیقی در شعر-ترجمه‌های کودکانه مورد بررسی بدون توجه به مفاهیم آنها، نشان‌دهنده عدم توجه یا شناخت و مهارت کافی به نقش و نوع کاربرد عنصر موسیقی در شعر کودک و همچنین عدم آگاهی درست از مفاهیم و فضای سوره‌هاست.

عنصر زبان نیز در این اشعار پرداختی ضعیف دارد. استفاده از زبان محاوره برای کودکان پیش از دبستان بدون مشکل و گاه ضروری است. در مقابل استفاده از این صورت زبانی برای کودکان سال‌های ابتدایی دوره دبستان به جهت تأثیر منفی آن بر یادگیری صحیح زبان نوشتاری، نامطلوب شمرده می‌شود. این مسئله در کنار استفاده از ترکیب زبان رسمی و محاوره، معادل‌یابی‌های نامناسب واژگان، به کار بردن جملاتی از حوزه زبان بزرگسال و عدم استفاده از شگردهای کودکانه‌سازی زبان، از ضعف‌های زبانی این اشعار به شمار می‌رود.

در حوزه تخیل نیز اشعار مورد بررسی به شدت ضعیف و گاه فاقد هرگونه تصاویر شعری هستند. استفاده اندک از عناصر بصری و انضمامی و خلأ عناصر محیط بیرونی در اکثر شعر - ترجمه‌های کودکانه، نقش تخیل را در این اشعار کاهش داده است. به لحاظ ترجمه نیز اعمال سلیقه مترجم - شاعر بخصوص در آوردن عبارات اضافی و غیر ضروری، افزودن مطالب توضیحی بر مدلول آیات، ترجمه نشدن بعضی از واژگان و جملات، معادل‌یابی‌های نادرست یا نامناسب بعضی واژگان و عبارات و عدم توجه به ساختارهای صرفی و نحوی و حتی حذف بعضی آیات در ترجمه‌ها، از ضعف‌های ترجمه شعری این سوره محسوب می‌گردد. از این رو این نوع ترجمه بیشتر نقل به محتوا بوده است تا ترجمه آزاد.

با توجه به موارد یاد شده، در عین ملحوظ داشتن اندک محاسن موجود در شعر - ترجمه‌های بررسی شده، باید گفت این اشعار تا رسیدن به سطوح مطلوب یا قابل قبول از هر دو منظر شعر کودک و ترجمه آزاد قرآن، هنوز راهی طولانی در پیش دارند. به طور کلی این دسته از ترجمه‌های منظوم کودکانه با بی‌توجهی دو سویه هم در زمینه «ساخت شعر کودک» و هم در «ترجمه آیات و سوره»، نشان از سهل‌انگاری و ساده‌انگاری سرایندگان آنها و یا ناآگاهی آنان از چگونگی سرایش و ساخت شعر کودک دارند. ناآگاهی یا عدم توجه به چگونگی کاربرد مفاهیم دینی برای کودکان نیز در این اشعار مشهود است.

باید گفت هرچند ساختار ویژه و مفاهیم و سطوح مختلف دلالتی زبان قرآن، موجب عدم توفیق در ترجمه دقیق دلالت‌ها و اعجازهای این کتاب شگرف است، اما خصوصیات منحصر به فرد قرآن ایجاب می‌کند در ترجمه آن، به اقتضای بافت و معنا، از روش‌های ترکیبی^{۱۲} استفاده شود. روش‌های ترکیبی در کنار بهره‌گیری از زبان‌شناسی تطبیقی و زبان‌شناسی ترجمه و همچنین توجه بیشتر به ساخت‌های صرفی و نحوی و معادل‌یابی دقیق‌تر برای واژگان و عبارات، امکان رسیدن به ترجمه‌هایی دقیق‌تر و مؤثرتری را میسر می‌سازد. از سوی دیگر بهره‌گیری از ترجمه‌های منظوم و ترجمه‌های ادبی نیز می‌تواند در

ادغام با روش‌های فوق‌الذکر، شعر- ترجمه‌های درست‌تر و اصولی‌تری را به دست دهد. در نهایت این شعر- ترجمه‌ها می‌تواند منبع مورد اطمینان و علمی‌تری برای سراینده‌گان آگاه و ماهر شعر کودک در سرایش این گونه از اشعار برای کودکان باشد.

پی‌نوشت

۱. ضوابط مؤثر در اعتبار ترجمه عبارتند از: «دارا بودن شرایط لازم برای ترجمه»، «پرهیز از تفسیر به رأی» و «رعایت اصول و مبانی ترجمه». همچنین ضوابط مؤثر بر کمال ترجمه عبارتند از: «سادگی، سلاست و روانی»، «امانت‌داری در ترجمه»، «اختصار در ترجمه»، «نظم و همگونی در ترجمه»، «رعایت علائم نگارشی»، «توجه دقیق به دلالت‌های آیه»، «ترجمه بر اساس نثر معیار و ادبیات پیشرفته»، «جداسازی متن ترجمه از توضیحات اضافی»، «انتخاب نزدیک‌ترین معادل در زبان مقصد»، «توجه به پیوستگی و ارتباط بخش‌های مختلف متن»، «انتقال بار عاطفی جملات و سبک بیان برای تأثیرگذاری»، «توجه دقیق به دلالت‌های آیه»، «ترجمه نکردن آیات متشابه و حروف مقطعه» (رک: رضایی اصفهانی، ۱۳۸۴: ۱۳۵-۱۲۰).

۲. قرائن نشان می‌دهد که از زمان پیامبر اکرم (ص) ترجمه قرآن انجام می‌شده است؛ چنانکه آورده‌اند که: «ایرانیان از سلمان فارسی خواستند که قرآن را برای آنها به زبان فارسی ترجمه نماید» (سرخسی، ۱۹۸۹، ج ۱: ۳۷).

۳. ترجمه تحت‌اللفظی، ترجمه‌ای متن محور و در زمره ترجمه‌های مطابق یا مقید و وابسته به متن مبدأ است. چنانکه واژه‌های دشوار و مفردات قرآنی، همگام با ساختار زبان مبدأ به‌طور پیوسته به زبان مقصد ترجمه می‌شود. از نقاط قوت این نوع ترجمه، دقت در برابر‌گزینی، مطابقت با نص قرآن و توجه به ساختارهای صرفی و نحوی زبان قرآن است. نارسایی و روان نبودن ترجمه، عدم توجه به محذوفات قرآنی و ترجمه تحت‌اللفظی کنایات و استعارات قرآن نیز از ضعف‌های این نوع ترجمه است. در ترجمه وفادار هدف مترجم، انتقال دقیق پیام و محتوای متن مبدأ در کنار حفظ ساختارهای صرفی، نحوی، بلاغی و ادبی به زبان معیار مقصد است. در این نوع ترجمه انسجام متن در حد بالایی قرار می‌گیرد. در ترجمه معنایی در عین انتقال دقیق پیام و محتوای متن مبدأ به زبان مقصد، از پابندی به ساختارهای زبان مبدأ کاسته شده و بیشتر به زبان معیار، ساختارها و الگوهای بیانی زبان مقصد توجه می‌گردد. در ترجمه تفسیری نیز به شرح و بسط مطالب متن مبدأ در

زبان مقصد و ارائه توضیح‌های تفسیری در ضمن ترجمه، به صورت جدا از متن یا بدون جداسازی آنها از اصل ترجمه پرداخته می‌شود.

۴. برای اطلاعات بیشتر رک: امین، ۱۳۸۲؛ زارع و کوثری، ۱۳۹۳.

۵. «سه رکن اصلی در شعر کودک، ریتم، تخیل و ایجاد سؤال است. یقیناً با حذف وزن و ریتم از شعر کودک، قابلیت آوایی اثر که یکی از مهم‌ترین ملاک‌های شعر کودک است، از بین می‌رود» (جلالی، ۱۳۸۹: ۸۱).

۶. تغییر در درون‌مایه مثنوی، به کارگیری بیان عاطفه کودکانه، توصیف‌های ساده و نوعی بازی و تفنن شعری، از ویژگی‌های مثنوی‌واره است.

۷. «این مسأله از دیرباز در دوبیتی‌سرایی معمول بوده است» (ذوالفقاری، ۱۳۹۴: ۶۸-۶۷).

۸. قافیه نامنظم آن است که: «هرجا قافیه آمده از آن استفاده شده، همراه با تغییرات قافیه یا مصراع‌های بی‌قافیه. بنابراین گاه شعر قافیه ندارد، بلکه تکرار یا ردیف دارد» (وحیدیان کامیار، ۱۳۷۰: ۱۶۱).

۹. «اقتباس بنابر تعریف سیوطی در اتقان، تضمین بخشی از قرآن در نظم یا نثر است، بدون گفتن قال الله تعالی و امثال آن» (به نقل از مؤمنی هزاوه، ۱۳۸۸: ۳۰).

۱۰. «در شعر کودکانه صورت از محتوا برجسته‌تر است [...] احتمالاً برجسته‌ترین ویژگی شعر کودکانه الگوبندی الگوهای زبانی در یک متن واحد هم در سطح آوا و هم در سطح واژه است [...] جذابیت شعر کودکانه برای کودک به دلیل معنای تجربی و محتوای شناختی آن نیست، بلکه به دلیل شکل زبان‌شناختی شعر است» (حق‌شناس و عطاری، ۱۳۸۸: ۹۶).

۱۱. «وزن شعر کودک غالباً ضربی و طرب‌انگیز است و در هر مصراع دو رکن عروضی دارد» (جلالی، ۱۳۸۹: ۸۱).

۱۲. روش ترکیبی به معنای همکاری جمعی کارشناسان علوم مختلف در ترجمه قرآن است. «کسانی که به ترجمه قرآن می‌پردازند، حداقل در زمینه ادبیات و مباحث زبان‌شناسی و زیبایی‌شناسی باید از تخصص بالایی برخوردار باشند. معلومات سطحی در نحو و بلاغت نمی‌تواند کارساز باشد» (شهبازی و شیرازی، ۱۳۹۲: ۱۳).

منابع و مآخذ

۱. امین، سیدحسن. (۱۳۸۲). «ترجمه‌های منظوم فارسی قرآن». **مجموعه مقالات نشریه داخلی زبان و ادبیات فارسی**. شماره ۵۵. صص: ۲۳-۴۵.
۲. پروینی، خلیل و اکبری‌زاده، فاطمه. (۱۳۹۲). «آسیب‌شناسی زبان‌شناختی ترجمه‌های قرآن». **پژوهش دینی**. شماره ۲۶. صص: ۱-۲۲.
۳. تک‌تبار، حسین؛ ناصری، مهدی و مقیاسی، حسن. (۱۳۹۵). «نقد و بررسی قرآن کریم ترجمه دهم هجری». **مطالعات ترجمه قرآن و حدیث**. دوره ۳. شماره ۶. صص: ۱-۲۵.
۴. جلالی، مریم. (۱۳۸۹). «اوزان عروضی در شعر کودک». **کتاب ماه ادبیات کودک و نوجوان**. شماره ۱۵۹. صص: ۷۹-۸۲.
۵. جلیلیان، حمید؛ غضنفری، مریم و شیخی، زهرا. (۱۳۹۲). «واکاوی اصول علمی ترجمه و تأثیر آن در ترجمه‌های قرآن». **پژوهش دینی**. شماره ۲۶. صص: ۱-۲۴.
۶. جواهری، محمدحسن. (۱۳۸۳). «پژوهشی در اصول و مبانی و فرآیند ترجمه قرآن». **پژوهش حوزه**. سال ۵. شماره ۲۰ و ۱۹. صص: ۴۸-۷۳.
۷. جوهری نیشابوری، اسماعیل. (۱۴۰۴). **صحاح اللغة**. تحقیق عبدالغفور عطار. لبنان. بیروت: دارالعلم للملایین.
۸. حق‌شناس، علی‌محمد و عطاری، لطیف. (۱۳۸۶). «نشانه‌شناسی شعر». **مجله ادبیات دانشگاه تهران**. دوره ۵۸. شماره ۳. صص: ۱۹-۴۵.
۹. ذوالفقاری، حسن. (۱۳۹۴). «کاربرد ویژگی‌های دو بیتی در بومی سروده‌های ایرانی». **ادب پژوهی**. شماره ۳۲. صص: ۶۳-۹۵.
۱۰. رضایی‌اصفهانی، محمدعلی. (۱۳۸۴). «مفهوم‌شناسی، ضوابط و قواعد ترجمه قرآن». **پژوهش‌های قرآن**. شماره ۴۳ و ۴۲. صص: ۱۲۰-۱۳۵.
۱۱. زارع، آفرین و کوثری، فاطمه. (۱۳۹۳). «نارسایی‌های ترجمه منظوم قرآن». **مطالعات ترجمه قرآن و حدیث**. دوره ۱. شماره ۲. صص: ۸۳-۱۰۶.
۱۲. زارع، وحیده. (۱۳۸۳). «مفاهیم تربیتی اسلام از دیدگاه قرآن در ادبیات کودک و نوجوان». **روان‌شناسی و علوم تربیتی**. سال ۳۳. شماره ۱. صص: ۲۰۱-۲۲۵.

۱۳. زبیدی، محمدبن محمد. (۱۹۶۵). **تاج العروس من جواهر القاموس**. بیروت: دارالهدایه.
۱۴. زمانی، محمدحسن. (۱۳۷۶). «نگاه و نقدی بر ترجمه‌های آهنگین و منظوم قرآن». **ترجمان وحی**. سال ۴. شماره ۲. صص: ۶۲-۳۲.
۱۵. سرخسی. (۱۹۸۹). **المبسوط**. جلد اول. لبنان: بیروت.
۱۶. سلاجقه، پروین. (۱۳۸۷). **از این باغ شرقی: نظریه‌های نقد شعر کودک و نوجوان**. چاپ دوم. تهران: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان.
۱۷. سیدقطب. (۱۳۸۴). **فی ظلال القرآن**. ترجمه مصطفی خرم‌دل. جلد ۴. چاپ اول. تهران: احسان.
۱۸. شریف‌نسب، مریم. (۱۳۸۱). «زبان و تصویرآفرینی در شعر کودک و نوجوان». **پژوهشنامه ادبیات کودک و نوجوان**. شماره ۳۰. صص: ۷۸-۹۰.
۱۹. شعبانی، اسدالله. (۱۳۸۳). «جستاری پیرامون شعر کودک در ایران». **شعر کودک**. شماره ۶. صص: ۱۴۲-۱۲۵.
۲۰. شکرانی، رضا. (۱۳۸۰). «درآمدی بر تحلیل ساخت‌های نحوی قرآن و ترجمه آن به زبان فارسی». **مجله مقالات و بررسی‌ها**. دفتر ۶۹. صص: ۲۹-۱۳.
۲۱. شهبازی، محمود و شیرازی، نرگس. (۱۳۹۲). «بازتاب لطایف و ظرافت‌های زبانی و ادبی قرآن در ترجمه». **پژوهش‌های ادبی - قرآنی**. سال ۱. شماره ۲. صص: ۱۴-۱.
۲۲. صهبا، فروغ؛ عمران‌پور، محمدرضا و اسکندری، علی. (۱۳۹۵). «بیان شاعرانه مضامین قرآن در شعر کودک». **پژوهش‌های ادبی - قرآنی**. سال ۴. شماره ۴. صص: ۱۴۴-۱۲۵.
۲۳. عباس‌نژاد، محسن. (۱۳۸۵). **مبانی و مقدمات رابطه قرآن و علوم روز**. تهران: بی‌جا.
۲۴. فضیلت، محمود. (۱۳۷۸). **آهنگ شعر فارسی**. چاپ اول تهران: سمت.
۲۵. قلی‌زاده، حیدر. (۱۳۸۳). «نقش ساختار دستوری در ترجمه قرآن کریم». **پژوهش‌های ادبی**. شماره ۳. صص: ۱۰۲-۸۳.
۲۶. محرمی، رامین؛ اسداللهی، خدابخش؛ پورالخاص، شکرالله و فروغی‌رادف، پیام. (۱۳۹۵). «بررسی تأثیر مضامین قرآنی در اشعار کودکان جعفر ابراهیمی». **پژوهش‌های ادبی - قرآنی**. سال ۴. شماره ۱. صص: ۱۴۵-۱۳۰.
۲۷. محمود، مصطفی. (۱۹۷۹). **القرآن محاوله لفهم عصری**. بیروت: دارالعودة.

۲۸. مدنی، داوود و خسرو شکیب، محمد. (۱۳۸۲). «بررسی موضوع ترجمه قرآن کریم». **زبان و ادبیات عربی و قرآنی**. دوره ۲. شماره ۵. صص: ۸۳-۹۸.
۲۹. _____ . (۱۳۸۸). «نشانه‌شناسی زبان در شعر کودک». **ادبیات فارسی دانشگاه آزاد مشهد**. شماره ۲۳. صص: ۱۰۱-۱۱۴.
۳۰. _____ . و شکریگی، نرگس. (۱۳۹۲). «واکاوای موسیقی و نظم آهنگ الفاظ قرآن کریم». **پژوهش‌های ادبی - قرآنی**. دوره ۱. شماره ۱. صص: ۳۳-۵۲.
۳۱. مؤمنی هزاوه، امیر. (۱۳۸۸). «بررسی مفهوم تأثیر قرآن بر شعر فارسی و اصطلاحات وابسته به آن». **اندیشه‌های ادبی**. سال ۱. شماره ۱. صص: ۲۵-۴۳.
۳۲. ناصری، مهدی؛ شیروی، مصطفی و توکلی، محمودرضا. (۱۳۹۳). «ترجمه‌های تحت اللفظی معاصر قرآن کریم به زبان فارسی». **مطالعات ترجمه قرآن و حدیث**. دوره ۱. شماره ۲. صص: ۱۶۷-۱۳۷.
۳۳. واعظی، محمود. (۱۳۸۸). «نقد و ارزیابی ترجمه‌های انگلیسی قرآن کریم از سوره مبارکه الانسان». **پژوهش دینی**. شماره ۱۸. صص: ۱۶۳-۱۳۳.
۳۴. وحیدیان کامیار. (۱۳۷۰). **حرف‌های تازه در ادب فارسی**. اهواز: جهاد دانشگاهی.
۳۵. وندر زندن، جیمز. (۱۳۸۳). **روان‌شناسی رشد**. ترجمه حمزه گنجی. چاپ ششم. تهران: بعثت.

36. Laughlin MC,B (1984). **Second-language Acquisition in childhood**, Hillsdale, New jersey: L.E.A. Publishers.
37. Jefferson, Ann (1989). **Russian formalism in modern literary theory**; A. 12. Jefferson & D.Robey(eds.) 2nd ed. London: Bastford Lth.

References

- ‘Abbas Nezhad, M. (1385). *Introductory Principles to the Relationship between the Quran and Modern Sciences*. Tehran.
- Amin, S. H. (1382). “Persian Poetic Translations of the Quran”. *The Collected Articles of the National Journal of Persian Language & Literature*. Issue 55. pp: 23-45.
- Fazilat, M. (1378). *The Rhythm of Persian Poetry*. 1st Edition. Tehran: Samt.
- Gholizadeh, H. (1383). “Grammar Structure in the Translation of the Noble Quran”. *literary Researches*, issue 3. pp: 83-102.
- Haghshenas, A. M. & ‘Attari, L. (1386). “The Semiotics of Poetry”. *Literature Journal of Tehran University*. Vol. 58. Issue 3. pp: 19-45.

- Jalali, M. (1389). "Prosodic Rhythms in Children's Poetry". *The Monthly Book of Children & Young Adults' Literature*. Issue 159. pp: 79-82.
- Jalilian, H.; Ghazanfari, M. & Sheikhi, Z. (1392). "A Research on the Scientific Principles of Translation and Their Effects on the Quran Translations" *Theological Research*. Issue 26. pp: 1-24.
- Javaheri, M. H. (1383). "A Research on the Principles & Processes of the Quran Translation". *Hawzah Research*. Vol. 5. Issue 19 & 20. pp: 48-73.
- Jefferson, A. (1989). *Russian Formalism in Modern Literary Theory*; A. 12. Jefferson & D. Robey (eds.) 2nd Edition. London: Bastford Lth.
- Johari Neishaboori, E. (1404). *Sahhah al-Loghah*. A Research by Abdolghafoor 'Attar. Lebanon Dar al-'Elm lel-Mollain.
- Madani, D. & Khosrow Shakib, M. (1388). "Semiotics of Language in Nursery Rhyme". *The Persian Literature of Azad University in Mashhad*. Issue 23. pp: 101-114.
- Madani, D. & Khosrow Shakib, M. (1388). "Linguistic Semiotics in Children's Poetry". *Persian Literature of Azad University in Mashhad*. Issue 23. pp: 101-114.
- Mahmoud, M. (1979). *Al-Quran Mohavelah Lefahm-e 'Asri*. Beirut: Dar al-"Awdah.
- McLaughlin, B. (1984). *Second Language Acquisition in Childhood*, Hillsdale, New Jersey: L. E. A. Publishers.
- Moharrami, R.; Asadollahi, Kh.; Pooralkhales, Sh. & Forooghi Radef, P. (1395). "An Investigation of the Effects of Quranic Concepts in the Children's Poems of Ja'far Ebrahimi". *The Quranic- Literary Researches*. Vol. 4. Issue 1. pp: 130-145.
- Morovvati, S. & Shekarbeigi, N. (1392). "An Analysis of Rhythm & Rhythmic Order of Words in the Noble Quran". *Literary-Quranic Researches*. Vol. 1. Issue 1. pp: 33-52.
- Mo'meni Hazaveh, A. (1388). "An Investigation of the Quran Impact on Persian Poetry its Relevant Terms". *Literary Thoughts*. Vol 1. Issue 1. pp: 25-43.
- Nasari, M.; Shiravi, M. & Tavakkoli, M. R. (1393). "Contemporary Literal Translations of the Noble Quran in Persian Language". *Studies in the Translation of the Quran and Hadith*. Vol. 1, Issue 2, pp: 137-167.
- Parvini, Kh. & Akbarizadeh, F. (1392). "The Linguistic Pathology of the Quran Translations". *Theological Research*. Issue 26. pp: 1-22.
- Rezaii Isfahani, M. A. (1384). "Semiotics & Regulations of the Quran Translation". *The Quran Researches*. Issue 42 & 43. pp: 120-135.
- Sahba, F.; 'Omranpoor, M. R. & Eskandari, A. (1395). The poetic Delivery of the Quranic Concepts in Children's Poetry". *The Quranic-Literary Researches*. Vol. 4. Issue 4. pp: 125-144.
- Salajegheh, P. (1387). *From This Eastern Garden: Critical Theories on Children and Young Adults' Literature*. 2nd Edition. Tehran: Institute for the Intellectual Development of Children and Young Adults.
- Sarakhshi, M. (1989). *Al-Mabsoot*. Vol. 1. Lebanon: Beirut.
- Seyed Ghotb. (1384). *Fi Zalal al-Quran*. Translated by Mostafa Khorramdel. Vol. 4. 1st Edition. Tehran: Ehsan.

- Sha'bani, A. (1383). "A Research on Children's Poetry in Iran" *Children's Poetry*. Issue 6. pp: 125-142.
- Shahbazi, M. & Shirazi, N. (1392). "Reflection of the Linguistic & Literary Delicacies of the Quran in Translation". *The Quranic-Literary Researches*. Vol. 1. Issue 2. pp: 1-14.
- Sharif Nasab, M. (1381). "Language & Imagery in Children and Young Adults' Poetry". *Journal of Literature for Children & Young Adults*. Issue 30. Pp: 78-90.
- Shokrani, R. (1380). "An Introduction to the Analysis of syntactic Structures of the Quran & their Translation into Persian". *Journal of Articles and Inquires*. Issue 69. pp: 13-29.
- Tak Tabar, H.; Naseri, M.; & Meghyasi, H. (1395). "A Critical Analysis of the Noble Quran Translated in Tenth Century A.H." *Translation Studies of the Quran & Hadith*. Vol. 3, Issue 6. pp: 1-25.
- Vaezi, M. (1388). "The Critical Analysis of English Translations of the Noble Quran in Surah Al-Insan" *Theological Research*. Issue 18. pp: 133-163.
- Vahidian, K. (1370). *Recent Opinions in Persian Literature*. Ahwaz: Jahad Daneshgahi.
- Vander Zanden, J. (1383). *Human Development*. Translated by Hamzeh Ganji. 6th Edition. Tehran: Be'that.
- Zamani, M. H. (1376). "A Critical View to the Rhythmic & Poetic Translations of the Quran". *Tarjoman-e Vahy (Translation of Revelation)*. Vol. 4. Issue 2. Pp: 32-62.
- Zare', A. & Kosari, F. (1393). "The Failures of the Poetic Translation of the Quran" *Translation Studies of the Quran & Hadith*. Vol. 1. Issue 2. pp: 83-106.
- Zare'. V. (1383). "Educational Concepts of Islam from Quranic Perspective in Children and Young Adults' Literature". *Psychology & Educational Sciences*. Vol. 33. Issue 1. Pp: 201-225.
- Zobeidi, M. (1965). *Taj al-'Aroos men Javaher al-Ghamous*. Beirut: Dar al-Hedayah.
- Zolfaghari, H. (1394). "The Application of Do-Bayti (Two Couplet) in Native Poetry of Iran". *Literature Research*. Issue 32. pp: 63-95.